

AdvaCenter مرکز أدفا
מרכז אדוה
מידע על שוויון וצדק חברתי בישראל

משנות את חוקי המשחק:

מבט מגדרי על תקצוב הספורט בישראל

ולריה סייגלשיפר
נובמבר 2012

הטמעת חשיבה מגדרית בתקציבי הספורט

הטמעת חשיבה מגדרית (**ג'נדר מיינסטרימינג**) בתהליכי תכנון, קביעה וניתוח מדיניות, הנה גישה חדשה יחסית לקידום שוויון בין המינים¹. ההנחה המרכזית העומדת בבסיס גישה זו היא שהמדיניות הציבורית אינה נייטרלית ושנשים וגברים מושפעים ממנה באופן שונה. לפיכך, אם ברצוננו לקדם שוויון בתחום מדיניות מסוים, עלינו להסתכל על הזרם המרכזי לפיו קובעים את המדיניות ולשאול האם ובאיזו מידה חלוקת המשאבים עונה על הצרכים, השונים לעיתים, של גברים ונשים. אין מדובר על יצירת מדיניות או תקציב מיוחד לנשים אלא על בחינת ההשלכות של המדיניות הקיימת על גברים ועל נשים; במידת הצורך יש לשנות את המדיניות ואת חלוקת המשאבים הנגזרת ממנה, כך שייטיבו עם גברים ונשים. ספורט הינו אחד התחומים בהם אי השוויון בין נשים וגברים בולט במיוחד. כשמתייחסים לעיסוק בספורט יש להבחין בין ספורט עממי לבין ספורט תחרותי. ספורט עממי הוא שם כולל לכל סוגי ספורט הפנאי, הנעשים לקיום אורח חיים בריא ומהנה. ספורט עממי כולל פעילות עצמית שאינה במסגרת מאורגנת וכן פעילות מודרכת, בחוגים ובקבוצות (אתר איגוד הספורט העממי, www.isfa.co.il). ספורט תחרותי מתייחס לספורטאים וספורטאיות שרשומים באיגודים והתאחדויות ספורט. בישראל פועלים קרוב ל-70 איגודי ספורט. שני סוגי הספורט-העממי והתחרותי - ממומנים בחלקם ו/או במלואם על ידי משרד הספורט ועל ידי גורמים ציבוריים נוספים כמו הרשויות המקומיות ומועצת ההימורים.

במבט מגדרי, אף על פי שנשים רבות עוסקות בספורט עממי, נשים ונערות עוסקות הרבה פחות מגברים בספורט תחרותי ונהנות הרבה פחות מהקצבות לאומיות ועירוניות לספורט, בכל מקום שהנושא נבדק.

בישראל, שיעור הנשים בקרב העוסקים בספורט תחרותי מעל גיל 13 הוא 19%. לנשים ייצוג נמוך גם בין המאמנים - פחות מ-8% ובקרב שדרני הספורט. זאת ועוד, העיתונות הכתובה מסקרת במידה מועטה בלבד ספורט נשים, פחות מ-5% מכתבות הספורט בעיתונות עוסקות בספורט נשים.

(אתר משרד הספורט: <http://www.mcs.gov.il/sport/pages/default.aspx>).

בקרב מקבלי החלטות בהנהלות ובאיגודי ספורט, נשים מהוות מיעוט ניכר-15%. כך גם בהנהלות האיגודים של ענפים בהם יש שיעורים דומים של ספורטאים וספורטאיות, כמו למשל שחייה (נשים מהוות 44% מהשחינים) וכן בענפים בהם נשים מהוות רוב בקרב הספורטאים, כמו למשל התעמלות (נשים מהוות 82% מהמתעמלים) (אילן וגלילי, 2010).

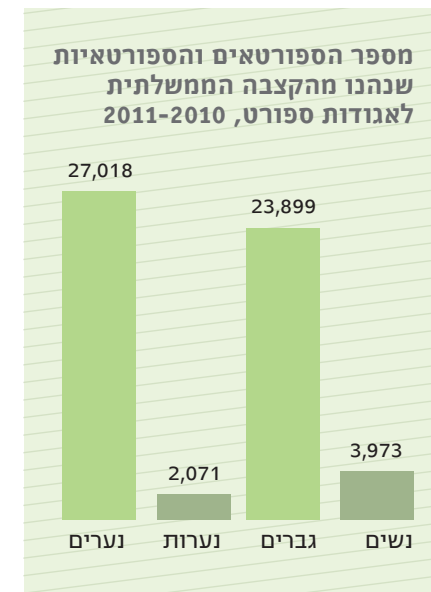
מקורות מימון עיקריים של הספורט בישראל

תקציב הספורט בישראל ממומן על ידי שני גורמים ציבוריים עיקריים: מינהל הספורט ומועצת ההימורים. בנוסף אגודות ואיגודי ספורט מקבלות תקציבים מרשויות מקומיות ומגייסים משאבים מגורמים פרטיים שונים. במסמך הנוכחי נתמקד בתקציבי מינהל הספורט ומועצת ההימורים.

מינהל הספורט

מינהל הספורט הנו חלק ממשד הספורט ומתקצב תחומי פעילות שונים, ביניהם: ספורט הישגי ותחרותי, ספורט עממי, קידום נשים בספורט ובנייה ושדרוג של מתקני ספורט. בשנת 2010 הנתח הגדול ביותר של תקציב המינהל הוקצה לפעולות ותמיכות בספורט ועמד על 77.674.000 ש"ח.

מינהל הספורט מעביר תקציבים לרשויות מקומיות לקיום פעילויות ספורט עממי כמו: צעדות, מסעות אופניים, צליחת הכנרת, ספורטיאדה וליגות במקומות עבודה. על מנת לקבל תקציב, רשויות מקומיות מגישות בקשות למימון והתקציב נקבע לפי מדדים שונים כגון: מספר התושבים, מצב סוציו-אקונומי ומידת הפריפריאליות של הרשות. בנוסף, מינהל הספורט תומך באיגודים ואגודות ספורט, בספורט הישגי ובמתקנים אולימפיים לטובת יחידים וקבוצות. הקריטריונים לתמיכה אינם מתייחסים למגדר.

סל הספורט

סל הספורט ממומן את התמיכה באגודות הספורט ובפעילויות ספורט ברשות המקומית.

סקירת אתר סל הספורט מאפשרת לבחון את ההקצבות הממשלתיות לאגודות הספורט על פי ענף, מין וגיל. ניתוח ראשוני מעלה כי בשנת הפעילות 2010-2011

תוקצבו 23,899 ספורטאים-גברים לעומת 3,973 ספורטאיות-נשים ו-27,018 ספורטאים-נערים לעומת 2,071 ספורטאיות נערות.

(סל הספורט: <http://www.mcs.gov.il/Sport/Application/Pages/salSportTZibur.aspx>).

ניתוח מגדרי של תמיכות בספורט בעיריית הרצלייה

יועצת ראש העיר לקידום מעמד האישה וראש מנהל נשים בעיריית הרצלייה, ערכו בדיקה של ההקצבות העירוניות בספורט. הבדיקה הראתה שאף על פי שנשים מהוות 37% מכלל הספורטאים בעיר רק כ-25% מתקציבי הספורט לאגודות מופנים לספורט נשים (גרנות וסדגת-ארז, 2009).

פרויקט "אתנה" לקידום נשים ונערות בספורט

"אתנה" - המועצה הציבורית לקידום נערות ונשים בספורט, הוקמה בסוף שנת 2007² על ידי משרד הספורט במטרה להעלות את מספר הנשים והנערות שעוסקות בספורט ולעודד מנהיגות נשים בתחום הספורט. נכון לשנת 2011, ספורטאיות מגיל 13 ומעלה הרשומות באיגודים והתאחדויות ספורט מהוות 19% מכלל הספורטאים. היעד שהוצב על ידי אתנה הוא להעלות ל-25% את שיעור הנשים הרשומות באיגודים ובהתאחדויות ספורט עד 2017 (שנת סיום הפרויקט). משרד הספורט הקצה לפרויקט אתנה 80 מיליון ש"ח ל-10 שנים: 8 מיליון ש"ח לשנה. בנוסף, פרויקט אתנה מקבל כ-1.8 מיליון ש"ח ממינהל הספורט לצורך מימון ההוצאות המינהליות של הפרויקט. כיום נותרו לפרויקט אתנה כ-50 מיליון ש"ח.

פרויקט אתנה תומך באיגודי ואגודות ספורט שמקיימים פעילות ספורט לנשים לפי אמות מידה. התקציב של הפרויקט מתחלק בין תמיכה בשמונה ענפי ליבה³ שמקבלים מימון על מנת לפתח את פעילות הנשים בענף, תמיכה בפרויקטים ייחודיים בתוך האיגודים, האגודות, וגופי ספורט למען ספורט נשים, תמיכה בקבוצות נשים חדשות שקמות באגודות השונות, ותמיכה בשישה גופים נוספים⁴. כתוצאה מפעילות אתנה גדל מספר הילדות והנערות העוסקות בספורט. בענפי

מועצת ההימורים: תקצוב ספורט תחרותי

מועצת ההימורים הינה רשות מבצעת שמתקצבת איגודים, אגודות ומרכזי ספורט. התקצוב נעשה בהתאם לאמות מידה שקבע משרד הספורט. תקציב מועצת ההימורים לתמיכה באגודות ואיגודי ספורט עומד על 170 מיליון ש"ח לשנה, מתוכם 90 מיליון ש"ח לתמיכה באגודות ו-80 מיליון ש"ח לתמיכה באיגודים. 68% מהתקציב מיועדים לענפי ספורט קבוצתיים, 31% - לענפי ספורט אישיים ו-1% - לספורט נכים.

בשנת 2012 נשים ונערות היוו כ-12% מהספורטאים שתוקצבו בענפים הקבוצתיים-ענפי כדור, ו-34% מהספורטאים שתוקצבו בענפים האישיים. בענפי הכדור הבולטים, קיבלו מימון 2,111 קבוצות, מתוכן 460 קבוצות של נשים ו-1,651 קבוצות של גברים.

הכדור⁵ גדל מספר הספורטאיות מ-2,560 בשנים 2005-2006 ל-5,396 בשנים 2010-2011. בענפים האישיים חלה עלייה במספר הספורטאיות מ-2,629 בשנים 2005-2006 ל-3,713 בשנים 2010-2011⁶. כמו כן, מאז הקמת אתנה נפתחו 243 קבוצות חדשות לנשים. בנוסף, אודות לפעילות אתנה עלה שיעורן של נשים בהנהלות איגודי הספורט, מ כ-15% בשנת 2006 ל-20% בשנת 2010⁷.

עומרית עדן ינלוב, מנהלת פרויקט אתנה, סבורה שאחד הקשיים המרכזיים בהגדלת מספר הנערות שעוסקות בספורט תחרותי נובע מתפיסות חברתיות אודות ספורט ונשיות. בהשפעת תפיסה חברתית הגורסת שספורט תחרותי אינו "נשי", נערות רבות בגיל ההתבגרות נרתעות מלעסוק בספורט תחרותי, במיוחד בענפי כדור⁸. תפיסה חברתית זו מתעלמת מהתרומה של עיסוק בספורט להתפתחות האישית של נערות. מחקרים רבים מצביעים על כך שפעילות ספורטיבית תורמת לביטחון העצמי, לדימוי הגוף, לתקשורת הבינאישית ולפיתוח מיומנויות כמו מנהיגות, אחריות ועבודה בצוות (Sever, 2008; Bernstein & Galily, 2008). החל משנת 2012 פרויקט אתנה יקצה יותר משאבים לשינוי עמדות בקרב הציבור בכלל ונערות בפרט אודות ספורט ונשים.

פרויקט אתנה הינו צעד חשוב למען הגברת העיסוק בספורט תחרותי בקרב הנערות והנשים ולהגברת המודעות לחשיבותו וליתרונותיו של העיסוק בספורט. לצד פעילות זו, על מנת לקדם שינוי במדיניות הספורט, יש להטמיע חשיבה מגדרית בזרם המרכזי של מדיניות הספורט ובתקצובו, למשל באמות המידה לזכאות בתמיכה ובקריטריונים לתמיכה בחסויות. בנושאים אלה נדון בהמשך.

תמיכה בספורטאים ובספורטאיות בענפים אישיים וקבוצתיים (ענפי כדור) בשנים 2011-2012					
2012		2011			
מתוכם גברים	מתוכם נשים	סה"כ	מתוכם גברים	מתוכם נשים	סה"כ
17,169	8,884	26,053	17,143	7,441	24,584
ענפים אישיים⁹ ספורטאים וספורטאיות שמקבלים מימון					
66%-כ	34%-כ	100%	70%-כ	30%-כ	100%
48,992	6,634	55,626	46,198	5,865	52,063
ספורט קבוצתי:¹⁰ ספורטאים וספורטאיות שמקבלים מימון					
88%-כ	12%-כ	100%	89%-כ	11%-כ	100%

מקור: נתוני המועצה להסדרת הימורים בספורט, ממחלקת הקצבות, לשנת 2001 ו-2012

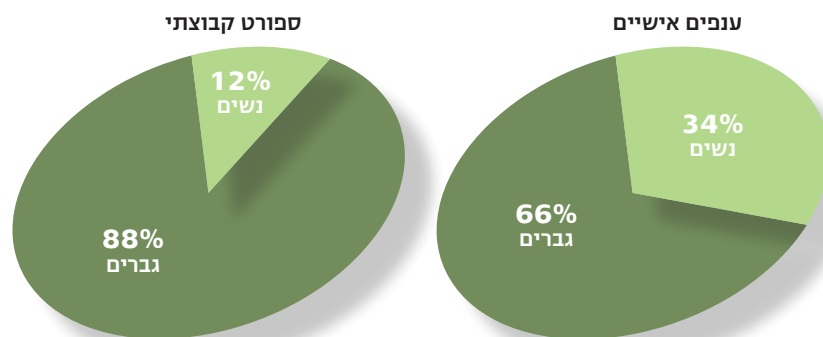
תמיכה בקבוצות בענפי כדור בולטים בשנים 2011-2012										
2012					2011					
מספר הקבוצות שקיבלו מימון	מתוכם קבוצות נשים	מתוכם קבוצות גברים	קבוצות נשים באחוזים	קבוצות גברים באחוזים	מספר קבוצות מימון	מתוכם קבוצות נשים	מתוכם קבוצות גברים	קבוצות נשים באחוזים	קבוצות גברים באחוזים	
945	243	702	26% - כ	74% - כ	880	185	695	21%	79%	כדורסל
374	170	204	45% - כ	55% - כ	450	197	253	44%	56%	כדורעף
627	21	606	3% - כ	97% - כ	635	27	608	4%	96%	כדורגל
129	24	105	17% - כ	83%	148	23	125	15%	85%	כדוריד
36	2	34	6% - כ	94%	35	3	32	9%	91%	כדורמים
2,111	460	1,651	22% - כ	78% - כ	2,148	435	1,713	20%	80%	סה"כ

מקור: נתוני המועצה להסדרת הימורים בספורט, ממחלקת הקצבות, לשנת 2011 ו-2012

קריטריונים לזכאות בתמיכה

ספורטאים וספורטאיות בענפים אישיים וקבוצתיים, שהוקצבו בשנת 2012

באחוזים

הזכאות לתמיכה נקבעת באמצעות שקלול הניקוד של פרמטרים אלו. הפרמטרים בעלי המשקל הגבוה ביותר (25% כל אחד) הם המדד המספרי, כלומר - מספר הספורטאים, הנבחרות והליגות ואהדת הענף בציבור - "רייטינג", לשניהם יחד משקל של 50% בשקלול הזכאות. שני הפרמטרים האלו הם אלה המבטאים את היתרון המספרי של ספורט גברים על ספורט נשים ואת היחס של הציבור לספורט

התמיכה בפעילות ספורט, הן בספורט עממי והן בספורט תחרותי, נעשית על פי מבחני תמיכה שמפרסם משרד הספורט. מבחני התמיכה אינם מבחינים בין נשים לגברים, אך קיימים מספר פרמטרים לתעדוף בעת קביעת הניקוד לזכאות התמיכה, כמו למשל: מין, יישובים באזורי עדיפות לאומית, יישובים הנמצאים באשכולות סוציו-אקונומיים 1-4 (על פי הגדרות הלמ"ס) ויישובים הנמצאים בפריפריה גיאוגרפית (מחושב על פי מרחק מהמרכז).

מבחני התמיכה כוללים את הפרמטרים הבאים:

1. **הישגיות** - מיקום הענף בליגה הבינלאומית, והישגים בינלאומיים;
2. **מדד מספרי** - מספר הספורטאים הרשומים באיגוד, מספר הנבחרות ומספר הליגות בענף;
3. **עלות הענף** - עלות הציוד הנדרש לפעילות הענף, עלות שכירת המתקנים הנדרשים לפעילות הענף והיקף הפעילות הבינלאומית של הענף;
4. **אהדת הענף בציבור** מתייחס בין השאר למספר המשתתפים בענף, למספר צופים בענף, למספר התחרויות, ולסיקור הענף במדיה;
5. **מקצועיות** - מספר ההכשרות והשתלמויות של מנהלי האיגודים, והמאמנים, מספר המאמנים בינלאומיים, פרסום בינלאומי.

תקציב סך כל החסויות לגופי הספורט עומד על 87 מיליון ש"ח לשנה. רוב רובו של התקציב, 80 מיליון ש"ח, מועבר לליגת העל בכדורגל גברים. ליגת העל בכדורסל גברים תקבל ב- 2013 תקציב חסות של 3 מיליון ש"ח וליגת העל בכדורסל נשים תקבל תקציב חסות של 2 מיליון ש"ח (אודות למנגנון של העדפה מתקנת)¹¹. 2 מיליון ש"ח נותרים מתחלקים בין גופים שונים¹².

בבואה להעניק חסות מועצת ההימורים פונה לקהל גברי ומגדירה את פעילות הספורט ואת חווית הצפייה בו כעניין גברי. למשל, ליגות העל בכדורגל ובכדורסל מציעות קניית כרטיסים למשחקים בחבילות מוזלות לאבות ולבנים (Ilan & Galily, 2010). בנוסף, שידורי הספורט, והפרסום סביבם מחזקים את התפיסה שספורט הנו עניין של גברים בלבד.

באשר לסיקור תקשורתי, אילן וגלילי (2010) בדקו את העמדות ביחס לספורט נשים של קוראים וקוראות מהדורות ספורט אל מול עמדותיהם של עורכי מהדורות הספורט בשלושת העיתונים הגדולים בארץ. המחקר הראה שבעוד שעורכי מהדורות הספורט חושבים שציבור הקוראים אינו מתעניין בספורט נשים, סקר בקרב הקוראים הצביע על כך שנשים וגם גברים היו מעוניינים לקרוא יותר על ספורט נשים (Ilan & Galily, 2010).

כך נוצר מצב שבו היות ורוב העוסקים והצופים בספורט הם גברים, והעיתונות סוקרת הרבה יותר ספורט גברים, הקריטריונים לזכאות בתמיכה לפעילות עצמה ולקבלת חסות מותאמים לצרכים ולניסיונם של גברים. יתרה על כך, תקציב החסויות מהווה צינור להעברת תקציב משמעותי נוסף לספורט גברים, במיוחד לענף הכדורגל.

כפי שהוזכר לעיל תקציב החסויות עומד על 87 מיליון ש"ח לשנה, מתוכם 80 מיליון ש"ח מועברים לליגת העל בכדורגל גברים. תקציב החסויות שרובו הולך לכדורגל גברים הינו כמעט שווה לתקציב התמיכה של מועצת ההימורים באגודות הספורט שעומד על 90 מיליון ש"ח. כלומר, כדורגל גברים זוכה לתמיכה גדולה הרבה יותר בהשוואה לשאר הענפים.

כעניין גברי, כי יש יותר גברים ונערים שעוסקים בספורט תחרותי ויותר גברים ונערים צופים בפעילות ספורט. הענקת המשקל הגבוה ביותר לזכאות לתמיכה לפרמטרים אלה, משמרת את המצב הקיים, בו יותר גברים ונערים מעורבים בפעילות ספורט הממומנת ממשאבים ציבוריים ואף תורמת לתפיסה לפיה אם גברים מהווים רוב בקרב העוסקים, הצופים וקוראי הספורט כנראה מדובר בעניין של גברים.

יש לציין שהתקציב הציבורי המוקצה לענפי ספורט קבוצתיים, גדול מזה המוקצה לענפי ספורט אישיים, בשל מספר הספורטאים הגדול הפעיל בענפים האלה אך ללא התאמה להישגים באותם הענפים. זאת, ביחס הפוך להישגים שכן ההישגים הבולטים ביותר של הספורטאים הישראלים הגיעו מהענפים האישיים (וייסבלאי, 2012).

ייתכן שהענקת משקל גבוה יותר לקריטריון ההישגיות היה מקדם ומתמרץ יותר נערות ונשים לעסוק בספורט תחרותי. ראשית היות ויש מספר קטן יותר של נערות ונשים שעוסקות בספורט תחרותי סיכוייהן להצליח ולהצטיין גבוהים יותר. שנית, הענקת משקל גבוה להישגיות עשוי לתמרץ ספורטאים וספורטאיות להגיע להישגים גבוהים ולפצות על ענפי ספורט מצטיינים אך קטנים.

תקציב החסויות

בנוסף לתמיכה בפעילות הספורטיבית של איגודי ואגודות הספורט, מועצת ההימורים תומכת באיגודים, אגודות ואירועי ספורט מסוימים על ידי מתן חסות.

הקריטריונים למתן חסות הנם שיווקיים גרידא וכוללים את הפרמטרים הבאים:

1. **השיפת המותג:** כמות הקהל באיצטדיונים, מספר הצופים בענף, סיקור תקשורתי של הענף בעיתונות הכתובה, באינטרנט ובטלוויזיה, האם זה מותג שממחרים עליו.
2. **זיהוי זכירות:** פעילות לאורך זמן שמביאה לזיהוי הליגה עם הטוטו, (כמו למשל ליגת "ווינר" בכדורגל גברים);
3. **אהדה:** תרומה לספורט ולקהילה;
4. **הנעה לפעולה:** עד כמה שיתוף הפעולה עם הליגה מביא להימורים.

קשיים וחסימים בפני הגברת השתתפות נשים בספורט

מניתוח מדיניות תקצוב הספורט עולים שני חסימים עיקריים להגברת השתתפות נשים בפעילות ספורט במסגרת איגודים ואגודות ספורט: הקריטריונים לזכאות בתמיכה ותקציב החסויות. בנוסף, היעדר סיקור תקשורתי מספיק של ספורט נשים, היעדר נשים במקצועות הספורט כמאמנות, שדרניות, כתבות וחברות בהנהלות באיגודי ספורט, מחזקים תפיסות חברתיות המגדירות ספורט כעניין גברי. דורית קרן צבי, מנהלת לשעבר של קבוצת הכדורסל רמת השרון, הצביעה על חסימים נוספים אשר מקשים על העלאת מספרי הנערות ונשים העוסקות בספורט: היעדר מלגות לספורטאיות מטעם משרד הספורט והיעדר זכויות שידור. כיום קבוצת רמת השרון מממנת מתקציבה את שידור המשחקים של הליגה (זכויות שידור הן בדרך כלל הכנסה ולא הוצאה של קבוצה). ללא זכויות שידור קשה יותר להשיג ספונסרים, לגייס כספים ולהבליט את הפעילות¹³.

העיתונאית ושדרית הספורט גילי שם טוב¹⁴ ציינה שגם כאשר משדרים משחקים של נשים, עדין נשלחים יותר צוותים וצלמים למשחקים של גברים. משחקי הגברים משודרים ישירות מהמגרש ולא מהאולפן מה שתורם לאיכות השידור והפרשנות. בנוסף, שעות השידור של משחקי נשים הן בדרך כלל שעות בהן הרייטינג נמוך, והרבה פעמים שידור משחק של נשים משמש כ"חימום" לשידור משחק של הגברים.

דוגמא מהשטח - רמת השרון: קבוצת ליגת על בכדורסל נשים

רמת השרון הינה עירייה המשקיעה משאבים רבים בכדורסל נשים. קבוצת כדורסל הנשים של רמת השרון היא אחת מקבוצות כדורסל הנשים המובילות בארץ. הקבוצה מנהלת על ידי עמותת ל.כ.ן הפועלת למען קידום ספורט נשים בכלל וכדורסל נשים בפרט משנת 1986. עמותת ל.כ.ן ניהלה מאבקים משפטיים רבים לקידום ספורט נשים בארץ, ביניהם המאבק להשוואת ההקצאות העירוניות לספורט נשים וגברים. ב-2004 זכתה עמותת ל.כ.ן בעתירה לבג"ץ ונקבע כי קבוצת כדורסל הנשים תקבל 150% של התקציב ביחס לתקציב לכדורסל גברים בעיר (ל.כ.ן <http://www.rhbb.org.il/apage/27235.php>).

דוגמאות מהעולם: מה נעשה בעולם על מנת לקדם ספורט נשים

במדינות שונות בעולם נעשות פעילויות שונות על מנת לקדם נשים בתחום הספורט. ארצות הברית היא המדינה בה נרשם השיפור הגדול ביותר בהשתתפות נשים בפעילות ספורט תחרותי ובמסגרת איגודי ספורט. הסיבה העיקרית לכך, מלבד פעילות פמיניסטית להגברת נוכחותן של נשים במרחב הציבורי, נעוצה בתיקון החוק Title IX בשנת 1972, אשר דרש חלוקת משאבים שווה לספורט נשים וגברים במוסדות להשכלה גבוהה. כתוצאה מתיקון זה, התקציבים לספורט נשים באוניברסיטאות ובמכללות גדלו בצורה משמעותית ונוצרו הזדמנויות חדשות להשתתפות נשים בפעילויות ספורט (Ilan & Galily, 2010). מאז Title IX גדל שיעורן של הנשים העוסקות בספורט בצורה דרמטית, מ-4% ל-43% ושיעור המאמנות את קבוצות הנשים עלה ל-55% (אתר משרד הספורט: <http://www.mcs.gov.il/sport/pages/default.aspx>). משנת 2002 מספר הספורטאים והספורטאיות בקולגיים הינו כמעט שווה (מלבד השתתפות בפוטבול) (Adams & Tuggle, 2004).

באיחוד האירופי, אימצו מספר מדינות את הגישה של הטמעת חשיבה מגדרית במדיניות הספורט במטרה להגביר את מספר הנשים והנערות הנהנות מהקצבות עירוניות לספורט. לדוגמא, ממשלת אנדלוסיה שבספרד, העניקה סובסידיות למועדוני ספורט שמקדמים ספורט נשים ועורכים פעילויות ספורט לשני המינים (Gender Impact Assessment Report on the Budget of the Autonomous Community of Andalusia for 2012).

הטמעת חשיבה מגדרית במדיניות מבוססת על התאמת המשאבים הציבוריים לצרכים השונים של גברים ונשים באוכלוסייה. פעילות שנעשתה במחוז מרצן-הירסדורף בברלין מהווה דוגמא מצוינת לתכנון מדיניות בהתאם לצרכים. במחוז זה נמצא שגברים משתמשים יותר מנשים במרכזי הספורט הציבוריים. לעומת זאת, נשים מרבות להשתמש במכוני כושר פרטיים. כיוון שהניחו כי רצוי שנשים וגברים ייהנו ממתקני הספורט הציבוריים באותה המידה, נקבע יעד: להעלות את שיעור הנשים שעושות ספורט במתקנים ציבוריים ובכך לשפר את יעילות חלוקת המשאבים העירונית.

על מנת להשיג את היעד, נערך סקר אינטרנטי מקיף בקרב התושבות בעיר. הסקר גילה שנשים תיארו את מרכזי הספורט הציבוריים כמלוכלכים וכך גם המלתחות והמקלחות. עוד גילו שהזמנים שנקבעו לספורט קבוצתי (שעות שבהן אפשר

לסיים

אי השוויון בין נשים לגברים בתחום הספורט ידוע ומוכר בקרב מקבלי החלטות והעוסקים בתחום. ועדה ממשלתית שמונתה על ידי שרת הספורט לימור לבנת והביאה להקמת פרויקט אתנה, בחנה את מצבו של ספורט הנשים בארץ והצביעה על שלושה כשלים עיקריים: היעדר משאבים שוויוניים לנשים, היעדר יד מכוונת ותוכניות ארוכות טווח לספורט נשים ובעיה תדמיתית עם כל הקשור לילדות ונשים בספורט (אתר משרד הספורט: <http://www.mcs.gov.il/sport/pages/default.aspx>). בנוסף הדגישה הוועדה את הצורך בייצוג הולם לנשים במוקדי קבלת החלטות ובקרב מובילי המדיניות בתחום הספורט; וכן את חשיבות הפעילות למען הגברת ההזדמנויות לנשים לעסוק במקצועות הספורט השונים: כשופטות, מאמנות, מנהלות ליגות, כתבות, עורכות עיתוני ספורט שדרניות ומבקרות ספורט (אתר משרד הספורט: <http://www.mcs.gov.il/sport/pages/default.aspx>).

הניסיון מהעולם מלמד שהשוואת המשאבים בתחום הספורט בין ספורט גברים ונשים היא צעד קריטי להגדלת מספר הנשים העוסקות בספורט. בארה"ב ארבעים שנה לאחר תיקון החוק Title IX הושג שוויון בין מספר הנשים והגברים העוסקים בספורט תחרותי באוניברסיטאות ובמכללות. בנוסף להקצאות שוויוניות יש צורך להטמיע חשיבה מגדרית בתכנון מדיניות הספורט, כך שהצרכים וההעדפות של נערות ונשים יילקחו בחשבון בקביעת הקריטריונים לזכאות בתמיכה בפעילות הספורט והקריטריונים למתן לחסיונות. לבסוף, ראוי להזכיר שהליגות המובילות והרווחיות בעולם כמו ליגת העל בכדורסל גברים בארה"ב (ליגת ה-NBA), הגיעו למצבן לאחר שהושקעו בהן תקציבים גדולים במשך שנים רבות. ליגת ה-NBA הוקמה בשנת 1946 ולקח לה עשרות שנים לבסס את מעמדה בספורט האמריקאי (רודן, 2012). לפיכך כשחושבים על קידום נשים בתחום הספורט רצוי לחשוב במונחים של השקעה לטווח ארוך.

להתאמן כקבוצה) לא התאימו לנשים. בנוסף גילו שנשים מעדיפות מתקנים נגישים ובטוחים, קרובים לתחנות התחבורה הציבורית ובאזורים מוארים. התוצאה: כיום מתכננים בניה של מרכז ספורט עירוני לנשים. המרכז ייבנה בסמוך לתחנת הרכבת ותוך הבאה בחשבון של האילוצים והרצונות שנשים הביעו. לדוגמא: המרכז יכול שני מתחמים - האחד לאימון בשעות קבועות והשני בשעות משתנות (חסון, 2012).

בשוודיה הרשות המקומית אחראית למתן שירותי ספורט. במסגרת פעילות בתחום הוחלט שלנבחרת הספורט המצליחה ביותר במדינה יינתנו יותר שעות לאימונים ובמגרש הטוב ביותר. לאחר בדיקה התגלה כי מדובר בקבוצת כדורגל נשים. הבדיקה עוד חשפה שקבוצה זו קיבלה פחות זמן לאימונים בהשוואה לקבוצת הגברים, שהיו בליגה טובה פחות. בעקבות ההחלטה קבוצת כדורגל נשים קיבלה יותר זמני אימון ובמגרשים הטובים ביותר. בנוסף, נקבעה מדיניות לפיה מבנים עירוניים לא יושכרו למועדוני ספורט שלא יוכיחו שנעשה בהם שימוש שווה לקבוצות של בנים ובנות (חסון, 2009).

במשחקים האולימפיים האחרונים (לונדון 2012) מקרה של אי שוויון בתמיכות בספורט של גברים ונשים תפס את כותרות העיתונים. שחקניות נבחרת כדורגל נשים היפניות, שהחזיקו בתואר אלופות העולם בכדורגל נשים לשנת 2011 והיו מועמדות למדליית הזהב, הוטסו למשחקים האולימפיים במחלקה רגילה כאשר שחקני נבחרת הגברים בכדורגל שהיא טובה הרבה פחות, הוטסו במחלקת עסקים. עם פרסום עובדה זו, התגייס הציבור היפני ובאמצעות עצומה קרא לשדרג את קבוצת הכדורגל נשים למחלקת עסקים. ואכן לאחר שזכו במדליית כסף במשחקים האולימפיים, שחקניות הנבחרת טסו חזרה ליפן במחלקת עסקים (Topin, 2012; McCurry, 2012).

המלצות:

1. **השוואת משאבים בין ספורט נשים לספורט גברים:** מומלץ להעניק מלגות לספורטאיות, לממן שידורים של ספורט נשים, ולהעניק סובסידיות לאגודות ואיגודי ספורט המקדמים ספורט נשים.
2. **העלאת ייצוג נשים בוועדות ההנהלה של איגודי ספורט:** מומלץ לפעול להעלאת הדרגתיות של שיעור הנשים עד ל-40% תוך 5 שנים.
3. **עידוד כניסתן של נשים למקצועות הספורט:** כמאמנות, שופטות, מנהלות קבוצה, שדרניות, כתבות ועורכות עיתונים ותוכניות ספורט: מומלץ לנקוט בפעילות יזומה תוך פנייה לנשים ("ריץ' אאוט"), ולקבוע יעדים להגברת שיעור נשים המועסקות במקצועות הספורט.
4. **בחינה מחדש של הקריטריונים לזכאות בתמיכה באגודות ואיגודים ספורט:** כך שהצרכים והניסיון של נשים יבואו לידי ביטוי.
5. **בחינה מחדש של הקריטריונים להענקת חסויות:** כך שיותר ענפים ובעיקר ספורט נשים יהיו זכאים לחסויות.
6. **שינוי עמדות בציבור בכלל ובקרב נערות בפרט בחשיבות הקשר בין ספורט ונשיות ובמיגור סטריאוטיפים:** מומלץ לקיים פעילויות המדגישות את יתרונותיה של פעילות ספורט לנשים ונערות, כגון: שיפור הביטחון העצמי, דימוי הגוף, תרומה לתקשורת הבינאישית ולפיתוח מיומנויות כמו מנהיגות, אחריות ועבודה בצוות.

מקורות:

- איגוד הספורט העממי: www.isfa.co.il
- ברוביץ, יואב. 2012. "פערי שכר - גרסת הספורט: למה כדורגלנית צמרת מרוויחה פחות משכר מינימום?". דה מרקר, 15 מרץ 2012.
- גרנות, בריה וסדנת-ארז אורנה. 2009. ספורט נשים בעיר הרצלייה. פרויקט גמר במסגרת קורס כלכלה חברתית וניתוח מגדרי של התקציב המקומי. פורום נשים לתקציב הוגן.
- וייסבלאי, אתי. 2012. הישגי ספורטאים ישראלים ותקצוב ציבורי של ענפי ספורט. מרכז המידע והמחקר של הכנסת. חסון, יעל. 2009. דיווח מסויר בשוודיה. פורום נשים לתקציב הוגן. http://wbfb.org.il/Uploaded/sweden2009_1.pdf
- חסון, יעל. 2012. פרויקט תל-אביב ברלין על תקציב ומגדר, שלב 1: דיווח מסויר לימודי בברלין. פורום נשים לתקציב הוגן. טרם פורסם.
- מועצת הימורים. אמות המידה לחלוקת תמיכות המועצה להסדרת הימורים בספורט, לפי החוק להסדרת הימורים בספורט, תשכ"ז-1967. www.winner.co.il.
- משרד התרבות והספורט, המועצה לקידום נשים בספורט:
- <http://www.mcs.gov.il/about/AuthoritiesCouncilsCorporations/Councilforpromotionofwomensports/Pages/kidumsportnashim.aspx>
- סל הספורט: <http://www.mcs.gov.il/Sport/Application/Pages/salSportTZibur.aspx>
- רודן, וויליאם. 2012. "נשות ה-WNBA נאבקות על מקומן". הארץ 2012.10.9.
- רמת השרון, מועדון כדורסל נשים: <http://www.rhbb.org.il>
- Adams, T & Tuggle, C.A. 2004. "ESPN's Sports Center and Coverage of Women's Athletics: It's a boys club". *Mass Communication & Society*, 7 (2),237-248.
- Bernstein, A & Galily, Y.2008. "Games and Sets: Women, Media, and Sport in Israel". *NASHIM: A Journal of Jewish Women's Studies and Gender Issues* 15 (1),176-195.
- Regional Government of Andalusia, Regional Ministry of Finance and Public Administration. 2012. *Gender Impact Assessment Report on the Budget of the Autonomous Community of Andalusia for 2012*
- Ilan, T & Galily, Y.2010. "Women's Sports Coverage in Israel: Perception Versus Reality". *International Journal of Sport Communication*, (3),.92-112.
- McCurry, Justin.2012. "Japan's Female Athletes Fly Economy While Men's Team Sit in Business". *The Guardian*, 19 July, 2012.
- Server, C.2008. *Gender and Sport: Mainstreaming gender in sports projects*. Swiss Agency for Development and Cooperation (SDC).
- Topin, Alexandra. 2012. "London 2012: Japan and Australia Review Athletes' Travel in Gender Equality Row". *The Guardian*, 7 August, 2012.

ראיונות:

- גיא אטיאס, ממונה על התקציבים, משרד התרבות והספורט, 17.3.2011.
 ליאור מחלב, מנהל הקצבות במועצת ההימורים, 14.7.2011
 מורן ברק, עורכת ראשית מהדורת חדשות הספורט, ערוץ הספורט, 28.6.2011
 עומרית עדן-ינילוב מנהלת פרויקט אתנה לקידום נשים ונערות בספורט, 15.8.2011 ו 22.11.2011
 דורית קרן צבי, מנהלת אלקטרה רמת השרון, 26.12.2011
 חן שלינגר, עוזרת סמנכ"ל שיווק וקמעונאות, מועצת ההימורים, 12.6.2012

הערות:

- 1 ברצוני להודות ליעל חסון על הסיוע בכתיבת הנייר.
- 2 ההחלטה להקים את המועצה הציבורית לספורט התקבלה בשנת 2005, אך המועצה התחילה לעבוד בפועל בסוף שנת 2007.
- 3 כדורגל, כדורסל וכדורעף, מענפי הספורט הקבוצתי. שחיה, התעמלות אומנותית, טקוואנדו, שייט וסיוף בענפים האישיים.
- 4 התאחדות בתי הספר, ספורט נכים, ספשייל אולימפיקס, היחידה לספורט הישני, איילת-התאחדות ענפי ספורט לא אולימפיים, ספורט חרשים.
- 5 כדוריד, כדורגל, כדורעף וכדורסל.
- 6 התעמלות, שחייה, טניס, טניס שולחן, טאקוונדו, טריאתלון, אתלטיקה, שייט, ג'ודו.
- 7 מדובר בעלייה בייצוג המחוצע של נשים בהנהלות איגודי הספורט בענפים הבאים: כדורסל, כדורגל, כדורעף, כדוריד, שחייה, שייט, הא"ק, טניס, התעמלות, טאקוונדו וג'ודו.
- 8 שיחה עם עומרית עדן-ינילוב 15.8.2011 ו 22.11.2011.
- 9 ענפים נכללים: אתלטיקה קלה, ג'ודו, טאקוונדו, טניס, טניס שולחן, טריאתלון, קליעה, שחיה, שחמ"ט, שייט, אופניים, איגרוף, האבקות, כדורת, סיוף, אושו-קונפו, בדמינטון, הרמת המשקולות, פטנק, התאחדות הנכים-אישי, ניוט, רכיבה, כדורת דשא, ביליארד, ג'יו ג'יטסו, גולף, גולשי הגלים, גלגליות- אומנותי, החלקה על קרח, חתירה, טיפוס ספורטיבי, טרמפולינה, סקווש, סקי שלג, סקי המים, פיתוח הגוף, קיאיאקס, טיסנאות, דאיה, צנחה חופשית, גלישה אווירית, מ.ז.מ, תעופה כללית, קראטה, קשתות, ריקודים סלונים, ברידג, קנדו, קרלינג, קיק בוקס
- 10 ענפים הנכללים: כדורגל, כדורסל, כדוריד, כדורעף, התאחדות הנכים- קבוצתי, פוטבול אמריקאי, כדורמים, ראגבי, בייסבול, סופטבול, קריקט, הוקי קרח, גלגליות (רולר), משיכת חבל.
- 11 שיחה עם חן שלינגר, עוזרת סמנכ"ל שיווק וקמעונאות, מועצת ההימורים, בתאריך 12.6.2012.
- 12 כמו למשל: מנהלת הכדוריד (גברים ולעיתים גם נשים), כדורעף (גברים ולעיתים גם נשים), נבחרת ישראל בכדורסל (גברים ונשים), נביע המדינה בכדורסל (גברים ונשים), כדורסל מכללות (גברים), רשות איגוד הטניס (גברים ונשים), וקבוצות גליל נלבע והפועל ירושלים בכדורסל גברים.
- 13 שיחה עם דורית קרן צבי, מנהלת קבוצת אלקטרה רמת השרון, 26.12.2011
- 14 יום עיון בנושא נשים וספורט, אוניברסיטת תל אביב, 15.3.2012.

פרסום זה התאפשר לנוכח תמיכתם של הגופים הבאים:

THE HADASSAH
FOUNDATION

HEINRICH
BÖLL
STIFTUNG
ISRAEL

פרסום זה הופק בסיוע האיחוד האירופי. האחריות הבלעדית על תכנון של פרסום זה נתונה בידי מרכז אדוה ואין להתייחס אליהם בשום אופן כמשקפים את עמדת האיחוד האירופי.

כמו כן, הקרנות האחרות שתרמו לפרסום זה או לפעילויות אחרות של פורום נשים לתקציב הוגן אינן נוטלות כל אחריות לתוכן הפרסום.